
UIT DE PRAKTIJK

van HartenHaveCultuureducatie – ‘Arnhem van Slag’

Graag stellen we je voor aan een expert uit de praktijk. Voor september, de maand dat in Arnhem ‘De slag om Arnhem’ herdacht wordt, vroegen we Doreen Hartman en Bernadette Ten Have van [‘HartenHave cultuureducatie’](#) om meer te vertellen over hun scholenproject [‘Arnhem van Slag’](#).

Doreen Hartman en
Bernadette Ten Have

-Stel je voor: wie zijn jullie en wat doen jullie op basisscholen?

We hebben een bedrijf in cultuureducatie, en zijn gespecialiseerd in erfgoed en beeldend. Wij sluiten graag bij thema's aan die sowieso behandeld worden op scholen, zoals natuur, techniek, geschiedenis, maar ook maatschappelijke onderwerpen zoals Burgerschap. We ontwikkelen graag op aanvraag projecten op maat. Als we op scholen een project draaien nemen we altijd ruim de tijd voor een rijke introductie op het thema: de kinderen doen op allerlei manieren nieuwe kennis op; ze gaan in gesprek met elkaar en delen hun kennis en verwondering over het thema. Dit onderdeel beslaat zeker 1/3 van de tijd. Soms vragen kinderen: wanneer ze dan eindelijk aan de slag gaan, dan zeggen we dat we dat al lang zijn.

Heel belangrijk is dat de leerlingen onderzoeken welke sporen van het thema in de directe omgeving van school te vinden zijn. We raden altijd aan: ‘Ga naar buiten, leer je omgeving lezen en ga met die sporen aan de slag.’

-Wat is de aanpak van ‘Arnhem van slag’?

Bij het project 'Arnhem van Slag' bezoeken de kinderen samen met de leerkracht eerst de exposities bij 'Airborne at the bridge' en nu in september ook de tijdelijk tentoonstelling in het provinciehuis, die we samen met scholen uit Arnhem gemaakt hebben.

Terug in de klas kijken ze de aflevering uit de serie '13 in de oorlog' over de Slag om Arnhem. Na afloop kennen de kinderen het militaire verhaal, het doel van de 'Operatie Market Garden' en weten ze waarom de operatie mislukt is.

In de volgende fase komt een van de 15 ooggetuigen op bezoek in de klas. Dat is een indrukwekkend moment. Zij vertellen hun unieke herinneringen aan de leerlingen. De kinderen maken ondertussen aantekeningen en tekeningen. Na afloop gaan de kinderen één van de anekdotes verbeelden, deze beelden worden uiteindelijk op school tentoongesteld.

Ook aan het presenteren van alle producten geven we ruime aandacht. Op die manier wordt het een moment van reflecteren op het thema. Wij vinden dat beeldende maaksels van kinderen altijd getoond moeten worden. Ook al geef je er verder niet zoveel aandacht aan: hang het werk altijd op. Onderschat de impact ervan op het zelfvertrouwen van de kinderen niet. Ze leren de schoonheid zien. Alles wat een kind met aandacht maakt, is het waard om getoond te worden. Als kinderen zien wat ze allemaal samen hebben kunnen maken, maakt dat altijd indruk.

- Wat houdt het project 'Arnhem van Slag' dit jaar nog verder in?

15 klassen uit verschillende scholen doen dit jaar mee aan het hele project. Maar dit jaar kunnen alle kinderen van alle groepen 7 en 8 van Arnhemse basisscholen de tentoonstelling in de hal van het Provinciehuis gratis bezoeken. In deze expositie hangen werken van kinderen van andere basisscholen die het project een aantal

Panelen bij Arnhem van Slag

“Ga naar buiten, leer je omgeving lezen en ga met die sporen aan de slag”

jaren geleden hebben gedaan. Door de ogen van kinderen leren ze dus over de Slag om Arnhem. In de expositie vertellen en verbeelden kinderen het verhaal van de ooggetuigen van de evacuatie tijdens de slag om Arnhem. Zij hebben de ooggetuigen dus ook eerst ontmoet in de klas. De leerlingen verwerkten de persoonlijke ervaringen in rake gedichten

en prachtige illustraties.

Arnhem van Slag

In de expositie in het provinciehuis zie je aan één kant panelen met een tijdslijn van de feitelijke gebeurtenissen die zich afspeelden tijdens de gevechten in september 1944 en de evacuatieperiode. Aan de andere kant worden de thema's door middel van interactieve vragen voor de leerlingen uitgelicht. Audiofragmenten van ooggetuigen verhalen brengen de gebeurtenissen tot leven en laten je niet onberoerd. Deze tijdelijke tentoonstelling is mede mogelijk gemaakt door steun van de Gemeente Arnhem en de Oolgaardstichting.

We willen de kinderen met dit project laten nadenken over hoe het is als je wordt gedwongen om je huis en haard te verlaten. Tachtig jaar geleden ging het over negentigduizend Arnhemmers die op zoek moesten naar een veilige plek voor zichzelf en hun gezin. De geschiedenis blijft zich helaas herhalen. In 2024 zijn miljoenen mensen op de vlucht voor onderdrukking en oorlog. Middels dit project komen thema's van Burgerschapsvorming zoals solidariteit prachtig in beeld en aan bod.

- In hoeverre hebben jullie een persoonlijke link tot dit onderwerp?

We kennen beiden van onze eigen ouders verhalen uit die lijken op die van de ooggetuigen. Het waren oorlogskinderen.

Bernadette: 'Mijn moeder moest gaan werken op een boerderij om zo mee te zorgen, dat de familie in de stad voldoende eten had.'

Doreen: 'Mijn moeder werd als 7 - jarige bij andere familie op het platteland geplaatst: enerzijds had zij het praktisch gezien goed, want daar kon ze heel veel eten, kreeg nieuwe kleren maar emotioneel was de afstand naar haar eigen ouders natuurlijk heel moeilijk. Ook werd haar eigen kerngezin voor een korte tijd geëvacueerd... net zoals de Arnhemmers van toen. Ook die dachten dat het maar voor even zou zijn...'

We wonen al heel lang in Arnhem. We vinden dat een Arnhemse leerkracht de 2de Wereldoorlog het beste aan de hand van de 'Slag om Arnhem' kan behandelen. Dat begint met de jaarplanning van de periode waarop je het thema behandelt. Kies voor het najaar, dan ademt de hele stad dit thema. Je ziet het op elke straathoek: Overal wapperen de vlaggen met de vliegende Pegasus, het teken van de parachutisten. Oude veteranen lopen door de stad. Airborne hoort bij de identiteit van de stad en dus ook bij die van de kinderen van nu.

-Waarom is dit verhaal zo belangrijk om te vertellen?

Panelen Arnhem van Slag

De kinderen begrijpen door de lokale link de grote geschiedenis beter. Met de klas verbeelden ze het hele verhaal, ook de onderbelichte delen van de gewone Arnhemmer. De ervaring en het beeld van de parachutisten is bij iedereen wel bekend. In eerste instantie willen de kinderen ook vooral dit beeld verbeelden. Maar de ervaring van het verlaten van je eigen huis heeft eigenlijk op alle ooggetuigen het meeste impact gehad. Ze konden maar

“De kinderen begrijpen door de lokale link de grote geschiedenis beter.”

een paar spullen op een kar laden, het kleine zusje erboven zetten en met een witte vlag in de hand liepen de mensen de stad uit. Ze waren echt ontheemd en werden lang niet altijd met open armen ontvangen of direct geholpen. Veel kinderen moesten zelfs bedelen, om mee te helpen eten op tafel te brengen.

-Wat weet en ervaart een leerling met jullie project Arnhem van Slag?

Even belangrijk als de kennis van de geschiedenis die ze opdoen is het dat ze begrip krijgen voor vluchtelingen in het hier en nu. De kinderen verplaatsen zich in de positie van een mens op de vlucht voor geweld. Niemand verlaat huis en haard voor de grap...

De ontmoeting met de ooggetuigen, de laatste personen die deze tijd hebben meegemaakt, maakt ook veel indruk op de kinderen. Zeker als de ooggetuigen soms ook emotioneel worden, raakt dat hun ook.

-Voor wie is dit project en in hoeverre kunnen scholen het hele project met hun klas doen?

De groepen 7 en 8 kunnen dat project het hele jaar aanvragen. Maar dan zonder de tijdelijke expositie in het provinciehuis. Dat kan alleen dit jaar in september.

Alle klassen kunnen de tijdelijke tentoonstelling in het provinciehuis bezoeken. Als je dat wilt, geef dan een voorkeurs-dag op via info@hartenhavecultuureducatie.nl. Hart en Have checkt dan of het past op die dag.